

5. İnsanın Terakki ve Tekamülünde Merhaleler

İnsan fıtratına en uygun din, İslâm Dinidir. İnsan bu dinin ulvî hakikatlarını ve esaslarını hayatına tatbik ederse, tekâmül ve terakki eder.

İslam, teslim olmak, sulh, selamet ve huzur bulma gibi manalara gelir.

İslamiyet, topluluk hâlinde yaşayan insanların hayatını düzenleyen, saadetlerini temin eden ilâhi bir kanundur. Fertler arasında kardeşlik ve sevginin kurulmasına en büyük vesiledir.

"Zira kemalin cemali dindir. Hem din; saadetin ziyasıdır, hissini ulvîyetidir, vicdanın selâmetidir."¹

Dünya ve âhiretin saadeti, huzur ve selameti ancak din sayesinde temin edilir. İnanma hissi insanîyetle beraber doğmuştur ve onun ayrılmaz bir sıfatıdır. Kıyamete kadar da devam edecektir.

İslâm âlimleri, dini "Cenab-ı Hakk'ın peygamberler vasıtasıyla kullarına bildirdiği, ilan ettiği, itikadî, ahlâkî ve amelî bir kanundur ki, akıl sahiplerini fazilete sevk eder" diye tarif etmişlerdir.

Bir zat Peygamber Efendimize(sav) gelerek; "*İslam nedir?*" diye sordu. Resulullah (sav) "**Allah'a ibadet edip, O'na hiçbir şeyi ortak koşmaman, namazı dosdoğru kılman, farz edilmiş zekâtı vermek ve Ramazanda oruc tutmandır.**" diye buyurmuştur.

Bu tariflere göre İslâmiyet, akıl sahiplerini fazilete, güzel ahlâka, dünya ve âhiret saadetini kazanmaya sevk eder; Müslüman'ın hem dünyaya hem de âhirete ait ihtiyaçlarını tam manasıyla temin eder. İşte bu din sayesinde ki, sahabe efendilerimiz, ilim ve faziletin, ahlâk ve adaletin birer temsilcisi oldukları gibi, medeniyette de bütün insanlara güzel bir misal olmuşlardır. Sahabeden sonra gelen Müslümanlar da dini, ferd ve toplum hayatına uygulayarak ilerlemişler ve medeniyetin zirvesine çıkmışlardır.

İslâm dini her cihette maddî ve manevî terakkinin vesilesidir. Tarih şahittir ki, dinin ihtiva ettiği prensiplerden istifade ederek birçok muhteşem devletler vücuda gelmiş, az zaman içerisinde emsali görülmemiş bir gelişme ile birçok ülkelere hakim olmuşlardır. Hakikat bu iken bugün İslâm devletlerinin bu azamet ve ihtişamdaki mahrum kalmaları ise şüphe yoktur ki, bu dinin ulvî hakikatlerini

gerektiđi gibi hayata tatbik etmediklerindedir

“Hem ne vakit, cemaat-ı İslâmiye dine karşı lâkayd vaziyeti almışlar, perişan vaziyete düşerek tedenni etmişler.”[2](#)

Evet, o dini hakkıyla yaşayanlar feyizden saadete, saadetten kemalata yükselirler. Cenab-ı Hak, mealen şöyle buyurmaktadır:

“Allah katında din, şüphesiz, İslam’dır.”[3](#)

Bu ayet-i kerime gereğince cihanda İslâmiyet’ten başka bir feyiz, mutluluk ve huzur kaynağı yoktur. Evet, hem ferdin hem de milletin dünyevi ve uhrevi saadetlerine kefil olan böyle bir dinin ehemmiyeti elbette ki ifade edilemeyecek kadar büyüktür. Bu din ilâhi bir rehberdir ve rabbani bir mürşittir. Peygamber Efendimizin (asm.) gösterdiği, teşvik ettiği ve yaşadığı yoldur.

Başka bir ayet-i kerimede de

“Bugün sizin için dininizi ikmal ettim, sizin üzerinize olan nimetlerimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâmiyet’ten razı oldum.”[4](#)

buyrulmaktadır. Allah’ın beğendiğı ve uygun gördüğü böyle bir din, elbette en mükemmeldir.

İslâmiyet, bütün insanlığı kucaklayacak kadar umumi ve zengindir. Geçmiş hak dinlerin sonucusudur. Kıyamete kadar gelecek bütün insanların ihtiyaçlarını bünyesinde barındıran, ruhlarını ve akıllarını tatmin eden bir dindir.

Evet, İslâm dini, ilim, hikmet ve adalet üzerine bina edilmiştir. O öyle bir sarsılmaz bir iptir ki, sadakatle kendisine yapışanı Allah’ın rızasına kavuşturur ve insanın ruhunu sonsuz feyizlere ulaştırır. Bu bakımdan onun şanı pek yüksektir. İnsanlığın huzur ve refahını temin edecek yegâne dindir.

Ceziret’ül Arap’tan tulu eden bu İslam güneşi, Arabistan hudutlarını aşarak bütün müştak vicdanları ziyasıyla tenvir etmiş ve imana susamış gönüller onu ezeli bir maşukası gibi kabul etmiştir. Kuvvetli ve kopmaz bir rabita ile bu dine can-u

gönülden sarılmışlardır.

Zira İslam, ruhları cezb, kalpleri ve akılları teshir etmiştir. İnsan fitratının aradığı bu din, getirdiği yüksek hakikat ve ulvî akidesiyle vicdanlara hâkim olmuş, dünya ve âhîret hayatının saadet ve huzuruna vesile olmuştur.

İslamiyet, kâinatın hakikatlerini, vazifelerini ve Cenab-ı Hakkın esma ve sıfatlarını kemal-i hakkaniyetle beyan etmiştir.

Kâinatın mahiyetine ve ondaki mükemmel nizamına dikkat eden insan, O dinin bu güzel kâinatı yapan Zat tarafından gönderilmiş bir beyannamesi ve tarifesi olduğunu anlar. Yani bu kâinatı mükemmel bir şekilde tanzim eden Zat, şu İslâm Dinini de en mükemmel bir tarzda tanzim etmiştir.

İslamiyet, *evvela şirki ve putperestliği kaldırıp, yerine tevhid inancını getirmiştir.* Hayatı içtimaiyede yardımlaşma ve kardeşliği teşvik için muhtaç olanlara zekât ve sadaka vermeyi emrederken, faizi ve hırsızlığı kökünden kesecek derecede şiddetle yasaklamıştır. Toplum hayatını zehirleyen yalan, gıybet, riya, iftira, kumar ve haksız yere adam öldürme gibi büyük günahları nehyetmiştir. Yine büyük bir hayâsızlık olan zinayı yasaklarken, nikâhı helal kılmıştır. Ana-babaya, âlimlere ve ihtiyarlara hürmet ve saygıyı mukaddes bir vazife saymıştır.

İslam, insanların izzetini rencide eden her türlü hareketi yasaklamıştır. Onda vahdet, hukukta eşitlik ve hürriyet esastır. Akıl ve hikmete uygun olmayan bütün hurafeleri kaldırıp, yerlerine akıl ve hikmete muvafık en yüksek seciyeleri insana bahşetmiştir

İslam'ın bütün emrettiği ibadetlerde ve yasakladığı fiillerde bir çok hikmetler vardır. Bunlar insanın içtima-i hayatında menfaatlarını celp ve zararları def eden ve onun dünya ve âhîret saadetini temin eden ulvî hakikatlerdir.

Kur'an-ı Kerim'in ihtiva ettiği hükümlerin birçoğu daha önce gelen semavî kitaplarda yoktu. Bu bakımdan Kur'an, geçmiş dini kitapların fevkinde olduğu gibi, İslâm dini de diğer dinlerden daha üstündür. Geçmiş peygamberlerin şeriatları ancak İslâm diniyle ikmal olmuştur. Bu bakımdan en mükemmel din İslâm'dır.

Hazret-i Peygamberin (sav) getirdiği İslamiyet, bütün peygamberlerin dinlerini kapsadığından evrenseldir. Bütün enbiyalar, Hazret-i Peygamberin (sav) nurundan feyiz alıp istifade etmişlerlerdir. Demek dinin hakikatlarını neşirde bütün peygamberler, O'nun (sav) yardımcıları ve vekilleridir.

Evet, O'nun (sav) tesis ettiği İslâmiyet en mükemmel bir din-i ilâhidir. Çünkü en son dindir. Zira sonra gelen peygamberin ve getirdiği dinin, evvelkilerden daha mükemmel olması tedric kanununun bir gereğidir.

Her hak din zatında mukaddestir. Ancak o dinin peygamberleri faziletçe birbirinden üstündürler. Zira o peygamberlerin getirdiği ahkâmlar, birbirinden

farklıdır. En son gelen daha kapsamlı ve daha üstündür. Nitekim Kur'an-ı Kerimde Cenab-ı Hak:

“İşte şimdiye kadar zikrettiğimiz resullerden kimini kimine üstün kıldık.”[5](#)

buyurarak, bu hakikati ifade etmiştir.

Mesela, Hazret-i İsa'ya (as.) gönderilen İncil'deki, iman, ahlâk, fazilet, irşat, hikmet ve irfan gibi birçok hakikatler, Tevrat'tan daha kapsamlıdır.

Zaman geçtikçe insanların ilimleri ve tecrübeleri gelişerek terakki ettiğinden, sonra gelen her dinin de önceki dinden daha kâmil ve daha kapsamlı olması hikmetin gereğidir.

“ Nev-i beşerde tekemmül vardır. Bu tekemmül kanunu, ikinci mürebbinin ve ikinci mükemmilin evvelki mürebbilerden daha ekmele olmasını iktiza eder.”[6](#)

Demek ki, sonra gelen peygamberlerin dinleri, geçmiş peygamberlerin dinlerine kıyas olamaz derecede üstündür. Çünkü geçmiş peygamberlerin zamandaki insanların anlama kabiliyetleri daha az olduğundan dinleri de onların idraklerine uygun idi.

“Geçmiş peygamberler ümmetlerine Kur'an gibi izahat vermediklerinin sebebi, o devirler beşerin bedeviyet ve tufuliyet devri olmasıdır. İbtidâî derslerde izah az olur.”[7](#)

İslâm dini, insanlığı maddî ve manevî kemalata kavuşturan ve beşerin saadet ve selametini temin eden bütün esasları ihtiva eder. Güzel ahlakı, bütün şubeleriyle beşerin istifadesine sunar. Hangi millet İslâmiyet'i kabul edip, hayatına tatbik etmişse, hem ilim ve irfanda hem de sanayi ve ticarete ilerlemiş ve diğer milletlere örnek olmuştur. Bunun en parlak misalleri, Endülüs, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetleridir. Semavi dinlerin sonuncusu ve en mükemmeli olan İslâm dini, ihtiva ettiği hükümlerle kıyamete kadar baki kalacaktır.

Dipnotlar:

-
- [1](#) *Münazarat*, s. 18-19.
 - [2](#) *Mektubat*, s. 425.
 - [3](#) *Â-i İmran*, 3/19.
 - [4](#) *Maide*, 5/3.
 - [5](#) *Bakara*, 2/253.
 - [6](#) *İşarat'ül-İ'caz*, s. 51.
 - [7](#) *Şualar*, s. 220.